

LECTIO XXXIX: ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, quae imperitos avertunt et praecipites agunt. Tu illum premi putas malis? Utitur! Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra; ex aere quoque faciebat. Si marmor illi obtulisses, si viliores materiam, fecisset tale, quale ex illa fieri optimum posset. Eodem modo sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit, si minus, in paupertate; si poterit, in patria, si minus, in exilio; si poterit, imperator, si minus, miles; si poterit, integer, si minus, debilis. Quamcumque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XXXIX

Ούτε η φτώχεια ούτε η θλίψη/λύπη εμποδίζει τον σοφό, ούτε αυτά τα πράγματα, τα οποία βγάζουν από τον δρόμο τους άπειρους και τους γκρεμοτσακίζουν (σπρώχνουν/ρίχνουν με το κεφάλι στον γκρεμό όσους δεν έχουν πείρα). Εσύ νομίζεις ότι αυτός καταβάλλεται από τις συμφορές; (Αντίθετα), τις χρησιμοποιεί! Ο Φειδίας δεν ήξερε να φτιάχνει αγάλματα μόνο από ελεφαντόδοτο· έκανε επίσης (κι) από χαλκό. Εάν έδινες σε εκείνον μάρμαρο, εάν (έδινες σε εκείνον) ευτελέστερο (ή πιο ταπεινό) υλικό, θα έκανε τέτοιο (άγαλμα), το οποίο θα μπορούσε να γίνει άριστο από εκείνο (το υλικό). Με τον ίδιο τρόπο ο σοφός θα δείξει (ή θα εκφράσει) την αρετή στα πλούτη, αν μπορέσει, εάν όχι (ή διαφορετικά), στη φτώχεια· εάν μπορέσει στην πατρίδα, εάν όχι (ή διαφορετικά), στην εξορία· εάν μπορέσει ως στρατηγός, εάν όχι (ή διαφορετικά), ως στρατιώτης· εάν μπορέσει ως αρτιμελής, εάν όχι (ή διαφορετικά), ως αδύναμος/ανάπηρος. Όποια τύχη κι αν του λάχει (ή οποιαδήποτε τύχη κι αν δεχτεί), θα δημιουργήσει από εκείνη κάτι αξιομνημόνευτο.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. Το ουσιαστικό *raupertas, -tatis* (γ' κλίση, θηλυκό).
2. Το ουσιαστικό *virtus, -utis* (γ' κλίση, θηλυκό) σχηματίζει τη γενική του πληθυντικού αριθμού ως *virtutum* και *virtutum*, άρα και αιτιατική πληθυντικού σε *-es/-is*.
3. Τα ουσιαστικά *divitiae, -arum* (α' κλίση, θηλυκό) και *mala, -orum* (β' κλίση, ουδέτερο) ανήκουν στα *pluralia tantum*, δηλαδή δεν διαθέτουν ενικό αριθμό.
4. Το κύριο όνομα *Phidias, -ae* (α' κλίση, αρσενικό) δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό. Η αιτιατική ενικού είναι *Phidian* και *Phidiam*.
5. Το ρήμα *facio, feci, factum, facere* (3η συζυγία, 15 ρήματα σε *-io*) όταν είναι απλό (χωρίς κάποια πρόθεση) σχηματίζει το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα ως *fac*. Όταν, όμως, το ρήμα *facio* είναι σύνθετο με πρόθεση, τότε σχηματίζει κανονικά το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής.

π.χ. *inter + facio* → *interficio* → *interfice*
6. Το ουσιαστικό *fortuna, -ae* (θηλυκό, α' κλίση) υπάγεται στα ετερόσημα και στον πληθυντικό αριθμό *fortunae, -arum* = τα υπάρχοντα, τα αγαθά//τα κτήματα, η περιουσία.
7. Το ρήμα *utor, usus sum, usum, uti* (3η συζυγία, αποθετικό) συντάσσεται με αφαιρετική.
licebit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του απρόσωπου ρήματος **licet, licuit & licitum est, --, licere 2** = επιτρέπεται, είναι δυνατό. Γενικά τα απρόσωπα ρήματα δεν διαθέτουν
 - τύπους προστακτικής, που αναπληρώνονται από την υποτακτική (εξαιρείται ο τύπος *liceto* που απαντά σε νόμους, με ενεστωτική κυρίως σημασία)
 - μετοχή ενεστώτα (εξαιρείται η μετοχή ενεστώτα *licens* που λειτουργεί ως επίθετο με την έννοια του ελεύθερου, αχαλίνωτου)
 - ύπτιο / σουπίνο (άρα ούτε και μετοχή, υποτακτική και απαρέμφατο μέλλοντα) και
 - γερούνδιο

8. Το ουσιαστικό *aes, aeris* (γ' κλίση, ουδέτερο) υπάγεται στα ετερόσημα και στον πληθυντικό αριθμό *aera, -um* = τα χάλκινα σκεύη, τα χρήματα (όπως συμβαίνει με όλα όσα δηλώνουν ύλη, εκτός από τα ***aurum, ferrum*** που δεν απαντούν στον πληθυντικό).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Sapientem: αιτιατική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **sapiens**, **-ntis** = σοφός → Κανονικά είναι μετοχή ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **sapio**, **sapivi** (**sapivi**), -, **sapere** 3. Είναι ένα από τα 15 ρήματα σε **-io**, που ανήκουν στην 3η συζυγία. Κλίνεται όπως οι μετοχές που χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά (γιατί στην ουσία είναι ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή), δηλαδή **αφαιρετική ενικού: -e** και **γενική πληθυντικού: -ium** και ονομαστική, αιτιατική, κλητική πληθυντικού του ουδετέρου γένους **-ia**.

nec: παρατακτικός συμπλεκτικός - αποφατικός σύνδεσμος = ούτε.

paupertas: ονομαστική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **paupertas**, **-tatis** = η φτώχεια.

nec: παρατακτικός συμπλεκτικός - αποφατικός σύνδεσμος = ούτε.

dolor: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **dolor**, **-oris** = η θλίψη, ο πόνος, η λύπη.

prohibit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **prohibeo**, **prohibui**, **prohibitum**, **prohibere** 2 = εμποδίζω, μπαίνω στο δρόμο κάποιου.

nec: παρατακτικός συμπλεκτικός - αποφατικός σύνδεσμος = ούτε.

iae: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό, της δεικτικής - επαναληπτικής αντωνυμίας **is**, **ea**, **id** = αυτός, -ή, -ό.

res: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό, ε' κλίση, του ουσιαστικού **res**, **rei** = το πράγμα, η κατάσταση.

quae: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui**, **quae**, **quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

imperitos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του επιθέτου **imperitus**, **-a**, **-um** = άπειρος, -η, -ο (**Παραθετικά:** Σ.: **imperitior**, **-ior**, **-ius**, Υ.: **imperitissimus**, **-a**, **-um**).

avertunt: γ' πληθυντικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **averto**, **averti**, **aversum**, **avertere** 3 = βγάζω κάποιον από τον δρόμο του.

et: παρατακτικός συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

praecipites: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, γ' κλίση, του επιθέτου **praiceps**, **-cipitis** = αυτός που πέφτει με το κεφάλι → δεν σχηματίζει παραθετικά. Το επίθετο είναι τριγενές και μονοκατάληκτο.

agunt: γ' πληθυντικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **ago**, **egi**, **actum**, **agere** 3 = οδηγώ. **aliquem praecipitem ago** = σπρώχνω (ρίχνω) κάποιον με το κεφάλι (στον γκρεμό), γκρεμοτσακίζω.

Tu: ονομαστική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας β' προσώπου **tu** = εσύ.

illum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille**, **illa**, **illud** = εκείνος, -η, -ο.

premi: απαρέμφατο ενεστώτα παθητικής φωνής του ρήματος **premo**, **pressi**, **pressum**, **premere** 3 = καταβάλλω.

putas: β' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **puto**, **putavi**, **putatum**, **putare** 1 = νομίζω, πιστεύω, θεωρώ.

malis: αφαιρετική πληθυντικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **mala**, **-orum** = οι συμφορές (*plurale tantum* = έχει μόνο πληθυντικό). Προέρχεται από το επίθετο **malus**, **mala**, **malum** = κακός, κακή, κακό (ουσιαστικοποιημένο επίθετο).

Utitur: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα του αποθετικού ρήματος **utor**, **usus sum**, **usum**, **uti** 3 = χρησιμοποιώ. Το ρήμα συντάσσεται με αφαιρετική.

Non: αρνητικό μόριο = δεν.

ex: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

ebore: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **ebur**, **-oris** = το ελεφαντόδοντο.

tantum: ποσοτικό επίρρημα = μόνο.

Phidias: ονομαστική ενικού, αρσενικό, α' κλίση του ουσιαστικού **Phidias**, **-ae** = ο Φειδίας → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό. Η αιτιατική ενικού είναι **Phidian** και **Phidiam**.

sciebat: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος **scio, sci(v)i, scitum, scire 4** = γνωρίζω, μαθαίνω → σχηματίζει προστακτική ενεστώτα από τους αντίστοιχους τύπους της προστακτικής μέλλοντα: **scito, scitote**.

facere: απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος **facio, feci, factum, facere 3** = κάνω. Το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεργητικού ενεστώτα είναι **fac**. Επίσης, είναι ένα από τα 15 ρήματα που λήγουν σε -io και ανήκουν στην 3η συζυγία.

simulacra: αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **simulacrum, -i** = το ομοίωμα, η εικόνα, το άγαλμα.

ex: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

aere: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **aes, aeris** = ο χαλκός (Το ουσιαστικό υπάγεται στα ετερόσημα, αφού στον πληθυντικό αριθμό **aera, -um** = τα χάλκινα σκεύη, τα χρήματα).

quoque: τροπικό επίρρημα = επίσης.

faciebat: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος **facio, feci, factum, facere 3** = κάνω. Το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεργητικού ενεστώτα είναι **fac**. Επίσης, είναι ένα από τα 15 ρήματα που λήγουν σε -io και ανήκουν στην 3η συζυγία.

Si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

marmor: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση, του ουσιαστικού **marmor, -oris** = το μάρμαρο. Το ουσιαστικό είναι ετερόσημο, στον πληθυντικό: **marmora, -orum** = αντικείμενα κατασκευασμένα από μάρμαρο.

illi: δοτική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille, illa, illud** = εκείνος, -η, -ο.

obtulisses: β' ενικό υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντέλικου του ανώμαλου ρήματος **offero (obfero), obtuli, oblatum, offerre** = φέρνω κάτι σε κάποιον. → β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **offer**.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

viliorem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, συγκριτικού βαθμού του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου **vilis, -is, -e**, γ' κλίση = ευτελής, -ής, -ές, φτηνός, ή, -ό (Παραθετικά: Σ.: **vilior, -ior, -ius**, Υ.: **vilissimus, -a, -um**).

materiam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **materia, -ae** = το υλικό, η ύλη (το συγκεκριμένο ουσιαστικό υπάγεται στα ετερόκλιτα, γιατί συναντάται και ως **materies, -ei**, ε' κλίση. Κατά κανόνα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, καθώς ανήκει στα ουσιαστικά που δηλώνουν ύλη).

fecisset: γ' ενικό υποτακτικής ενεργητικού υπερσυντέλικου του ρήματος **facio, feci, factum, facere 3** = κάνω. Το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεργητικού ενεστώτα είναι **fac**. Επίσης, είναι ένα από τα 15 ρήματα που λήγουν σε -io και ανήκουν στην 3η συζυγία.

tale: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, της δεικτικής αντωνυμίας **talīs, talis, tale** = τέτοιος, -α, -ο. Οι αντωνυμίες **talīs, quails** κλείνονται όπως τα τριτόκλιτα επίθετα, χωρίς βέβαια κλητική, ενώ οι αντωνυμίες **tantus** και **quantus** σαν τα δευτερόκλιτα επίθετα, χωρίς κλητική.

quale: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της αναφορικής αντωνυμίας **qualis, qualis, quale** = τέτοιος, -α, -ο.

ex: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

illa: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille, illa, illud** = εκείνος, -η, -ο.

fieri: απαρέμφατο ενεστώτα παθητικής φωνής του ανώμαλου ρήματος **fiō, factus sum, fieri** = γίνομαι. Αποτελεί το παθητικό του **facio, feci, factum, facere 3**

optimum: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, υπερθετικού βαθμού του επιθέτου **bonus, -a, -um**, β' κλίση (τριγενές και τρικατάληκτο) = καλός, -ή, -ό (Παραθετικά: Σ.: **melior, -ior, -ius**, Υ.: **optimus, -a, -um**).

posset: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού του ανώμαλου ρήματος **possum, potui, -, posse** = μπορώ.

Eodem: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής - επαναληπτικής αντωνυμίας **idem, eadem, idem**= ο ίδιος, -α, -ο.

modo: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **modus, -i** = ο τρόπος.

sapiens: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **sapiens**, **-ntis** = σοφός → Κανονικά είναι μετοχή ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **sapio**, **sapivī** (**sapivī**), -, **sapĕre** 3. Είναι ένα από τα 15 ρήματα σε -io, που ανήκουν στην 3η συζυγία. Κλίνεται όπως οι μετοχές που χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά (γιατί στην ουσία είναι ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή), δηλαδή **αφαιρετική ενικού: -e** και **γενική πληθυντικού: -ium** και ονομαστική, αιτιατική και κλητική πληθυντικού ουδετέρου σε -ia.

virtutem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **virtus**, **-utis** = η ανδρεία, η αρετή → **γενική πληθυντικού: virtutum/virtutum**, άρα και αιτιατική πληθυντικού σε -es/-is.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

licebit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του απρόσωπου ρήματος **licet**, **licuit & licitum est**, --, **licĕre** 2 = επιτρέπεται, είναι δυνατό.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

divitiis: αφαιρετική πληθυντικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **divitiae**, **-arum** = τα πλούτη (**plurale antum** = έχει μόνο πληθυντικό).

explicabit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος **explico**, **explicavi**, **explicatum**, **explicāre** 1 = αναπτύσσω, εκφράζω, δείχνω.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

minus: ποσοτικό επίρρημα = λιγότερο [επίρρημα συγκριτικού βαθμού, από το επίθετο **parvus**, -a, -um, β' κλίση (τριγενές και τρικατάληκτο) = λίγος, -η, -ο, (Θ.: non multum ή paulum, Σ.: minus, Υ.: minime)]. → Με τον υποθετικό σύνδεσμο **si minus** = εάν όχι/ διαφορετικά (ελλειπτική υποθετική πρόταση που ισοδυναμεί με το **εί δέ μή** της αρχαίας ελληνικής) .

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

paupertate: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **paupertas**, **-tatis** = η φτώχεια.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

poterit: γ' ενικό οριστικής μέλλοντα του ανώμαλου ρήματος **possum**, **potui**, -, **posse** = μπορώ.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

patria: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **patria**, -ae = η πατρίδα.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

minus: ποσοτικό επίρρημα = λιγότερο [επίρρημα συγκριτικού βαθμού, από το επίθετο **parvus**, -a, -um, β΄ κλίση (τριγενές και τρικατάληκτο) = λίγος, -η, -ο, (Θ.: *non multum* ή *paulum*, Σ.: *minus*, Υ.: *minime*)]. → Με τον υποθετικό σύνδεσμο **si minus** = εάν όχι/διαφορετικά (ελλειπτική υποθετική πρόταση που ισοδυναμεί με το *εἰ δέ μή* της αρχαίας ελληνικής).

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

exilio: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **exilium**, -ii/-i = η εξορία.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

poterit: γ΄ ενικό οριστικής μέλλοντα του ανώμαλου ρήματος **possum**, **potui**, -, **posse** = μπορώ.

imperator: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ΄ κλίση, του ουσιαστικού **imperator**, -oris = ο στρατηγός.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

minus: ποσοτικό επίρρημα = λιγότερο [επίρρημα συγκριτικού βαθμού, από το επίθετο **parvus**, -a, -um, β΄ κλίση (τριγενές και τρικατάληκτο) = λίγος, -η, -ο, (Θ.: *non multum* ή *paulum*, Σ.: *minus*, Υ.: *minime*)]. → Με τον υποθετικό σύνδεσμο **si minus** = εάν όχι/διαφορετικά (ελλειπτική υποθετική πρόταση που ισοδυναμεί με το *εἰ δέ μή* της αρχαίας ελληνικής).

miles: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ΄ κλίση, του ουσιαστικού **miles**, -itis = ο στρατιώτης.

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

poterit: γ΄ ενικό οριστικής μέλλοντα του ανώμαλου ρήματος **possum**, **potui**, -, **posse** = μπορώ.

integer: ονομαστική ενικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου **integer**, -gra, -grum = υγιής, αρτιμελής (Παραθετικά: Σ.: *integrior*, -ior, -ius, Υ.: *integerrimus*, -a, -um).

si: υποτακτικός υποθετικός σύνδεσμος = εάν, αν.

minus: ποσοτικό επίρρημα = λιγότερο [επίρρημα συγκριτικού βαθμού, από το επίθετο *parvus*, -a, -um, Β' κλίση (τριγενές και τρικατάληκτο) = λίγος, -η, -ο (Θ.: non multum ή paulum, Σ.: minus, Υ.: minime)]. → Με τον υποθετικό σύνδεσμο *si minus* = εάν όχι διαφορετικά (ελλειπτική υποθετική πρόταση που ισοδυναμεί με το *εἰ δέ μή* της αρχαίας ελληνικής).

debilis: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου **debilis**, -is, -e = αδύναμος, -η, -ο, ανάπηρος, -η, -ο (Παραθετικά: Σ.: *debilior*, -ior, -ius, Ο υπερθετικός δεν απαντάται).

Quamcumque: αιτιατική ενικού, θηλυκό, της αναφορικής - αοριστολογικής αντωνυμίας **quicumque**, **quaecumque**, **quodcumque** = οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, οποιοδήποτε. Αοριστολογικές γίνονται όλες οι αναφορικές αντωνυμίες, όταν προσλαμβάνουν το μόριο - **cumque** (που κατά την κλίση μένει αμετάβλητο) (Τζάρτζανος, 1982:45).

fortunam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **fortuna**, -ae = η τύχη (Το ουσιαστικό υπάγεται στα ετερόσημα, αφού στον πληθυντικό αριθμό *fortunae*, -arum = τα υπάρχοντα, τα αγαθά της τύχης).

acceperit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού συντελεσμένου μέλλοντα του ρήματος **accipio**, **accepi**, **acceptum**, **accipere** 3 = δέχομαι, λαμβάνω, μαθαίνω. Πρόκειται για ένα από τα 15 ρήματα που λήγουν σε -io και ανήκουν στην 3η συζυγία.

aliquid: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, της ουσιαστικής αόριστης αντωνυμίας **aliquis** (**aliqua** ή **aliquae**), **aliquid** = κάποιος, -α, κάτι.

ex: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

illa: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, της δεικτικής αντωνυμίας **ille**, **illa**, **illud** = εκείνος, -η, -ο.

memorable: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίση του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου **memorabilis**, -is, -e = αξιομνημόνευτος, -η, -ο → Συγκριτικός *memorabilior*, -ior, -ius. Ο υπερθετικός δεν απαντάται.

efficiet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος **efficio, effeci, effectum, effiċere 3** = κατορθώνω, δημιουργώ. Πρόκειται για ένα από τα 15 ρήματα που λήγουν σε -io και ανήκουν στην 3η συζυγία.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Phidias, -ae: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό αριθμό)
materia, -ae: θηλυκό (εμφανίζεται και ως ουσιαστικό της ε΄ κλίσης, materies, -ei)
divitiae, -arum: θηλυκό (ανήκει στα pluralia tantum, δεν διαθέτει ενικό αριθμό)
patria, -ae: θηλυκό
fortuna, -ae: θηλυκό (ανήκει στα ετερόσημα, fortunae, -arum = τα υπάρχοντα, τα αγαθά της τύχης)

Β΄ κλίση

mala, -orum: ουδέτερο (ανήκει στα pluralia tantum, δεν διαθέτει ενικό αριθμό)
simulacrum, -i: ουδέτερο
modus, -i: αρσενικό
exilium, -ii/-i: ουδέτερο

Γ΄ κλίση

sapiens, -ntis: αρσενικό
paupertas, -tatis: θηλυκό
dolor, -oris: αρσενικό
ebur, -oris: ουδέτερο
virtus, -utis: θηλυκό (γενική πληθυντικού αριθμού: virtutum και virtutum άρα και αιτιατική σε -es/-is)
aes, aeris: ουδέτερο
marmor, -oris: ουδέτερο
imperator, -oris: αρσενικό

miles, -itis: αρσενικό

Ε΄ κλίση

res, rei: θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

imperitus, -a, -um (Συγκριτικός: imperitior, imperitior, imperitius, Υπερθετικός: imperitissimus, imperitissima, imperitissimum).

bonus, -a, -um (Συγκριτικός: melior, melior, melius, Υπερθετικός: optimus, optima, optimum).

integer, -gra, -grum: (Συγκριτικός: integrior, integrior, integrius, Υπερθετικός: integerrimus, integerrima, integerrimum).

Γ΄ κλίση

praiceps, -cipitis

vilis, -is, -e: (Συγκριτικός: vilior, vilior, vilius, Υπερθετικός: vilissimus, vilissima, vilissimum).

debilis, -is, -e: (Συγκριτικός: debilior, debilior, debilius, Ο υπερθετικός δεν απαντάται.)

memorabilis, -is, -e (Συγκριτικός: memorabilior, memorabilior, memorabilius. Ο υπερθετικός δεν απαντάται.)

ANTΩNYMIΕΣ

is, ea, id (δεικτική - επαναληπτική)
qui, quae, quod (αναφορική)
tu (προσωπική, Β΄ πρόσωπο)
ille, illa, illud (δεικτική)
talī, talis, tale (δεικτική)
qualis, qualis, quale (αναφορική)
idem, eadem, idem (δεικτική - επαναληπτική)
quicumque, quaecumque, quodcumque (αναφορική-αοριστολογική)
aliquis, (aliquae/aliqua), aliquid (ουσιαστική αόριστη)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

puto, putavi, putatum, putāre
explico, explicavi, explicatum, explicāre

2η Συζυγία

prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibēre
licet, licuit (& licitum est), -, licēre (απρόσωπο)

3η Συζυγία

averto, averti, aversum, avertēre
ago, egi, actum, agēre

premo, pressi, pressum, premĕre
utor, usus sum, usum, uti (αποθετικό)
facio, feci, factum, facĕre (β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: fac)
accipio, accepi, acceptum, accipĕre
efficio, effeci, effectum, efficĕre

4η Συζυγία

scio, sci(v)i, scitum, scire (Προστακτική ενεστώτα: scito, scitote)

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

offero (obfero), obtuli, oblatum, offerre (β' ενικό ενεργητικού ενεστώτα: offer)
fio, factus sum, fieri (παθητικό του facio)
possum, potui, -, posse

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

tantum (ποσοτικό)
quoque (τροπικό)
minus (ποσοτικό, Θετικός: non multum ή paulum, Συγκριτικός: minus, Υπερθετικός: minime)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

ex (+ κυρίως αφαιρετική)

in (+ εδώ τοπική αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

nes...nes (παρατακτικός συμπλεκτικός - αποφατικός)

si (υποτακτικός υποθετικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

prohibet: ρήμα.

(nec) paupertas (nec) dolor: υποκείμενα του ρήματος. (συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά με τους συμπλεκτικούς - αποφατικούς συνδέσμους *nec...nec*).

sapientem: αντικείμενο του ρήματος.

nec eae res (sapientem) (prohibent): Κύρια ελλειπτική πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός (συνδέεται με την προηγούμενη κύρια πρόταση παρατακτικά με τον συμπλεκτικό - αποφατικό σύνδεσμο *nec*).

(prohibent): εννοούμενο ρήμα.

res: υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος.

eae: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *res*.

(sapientem): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος.

quae imperitos avertunt: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο *res*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός.

avertunt: ρήμα.

quae: υποκείμενο του ρήματος.

imperitos: αντικείμενο του ρήματος.

et praecipites agunt: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο *res*. Εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός (συνδέεται με την προηγούμενη αναφορική πρόταση παρατακτικά με τη χρήση του συμπλεκτικού συνδέσμου *et*).

agunt: ρήμα.

(*quae*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

(*eos* ή *imperitos*): εννοούμενο αντικείμενο του ρήματος.

praecipites: κατηγορούμενο του αντικειμένου.

Tu illum premi putas malis?: Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, ρητορική, ολικής άγνοιας, απλή, δεν εισάγεται με κάποιο μόριο για να δοθεί έμφαση. Εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματική κατάσταση.

putas: ρήμα.

tu: υποκείμενο του ρήματος.

premi: αντικείμενο του ρήματος και ειδικό απαρέμφατο.

illum: υποκείμενο του απαρεμφάτου (ετεροπροσωπία).

malis: απρόθετη αφαιρετική του ποιητικού αιτίου (λόγω του απαρεμφάτου *premi*, που είναι τύπος της παθητικής φωνής. Επιλέγεται απρόθετη αφαιρετική, γιατί πρόκειται για άψυχο ον).

Utitur!: Κύρια ελλειπτική επιφωνηματική πρόταση, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

Utitur: ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

(*malis*): εννοούμενο αντικείμενο του ρήματος.

Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

non sciebat: ρήμα.

Phidias: υποκείμενο του ρήματος *non sciebat* και του απαρεμφάτου *facere* (ταυτοπροσωπία).

facere: αντικείμενο του ρήματος και τελικό απαρέμφατο.

simulacra: αντικείμενο του απαρεμφάτου.

ex ebore: εμπρόθετος προσδιορισμός της ύλης στο απαρέμφατο.

tantum: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο απαρέμφατο.

ex aere quoque faciebat: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

faciebat: ρήμα.

(*Phidias*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

(*simulacra*): εννοούμενο αντικείμενο του ρήματος.

ex aere: εμπρόθετος προσδιορισμός της ύλης στο ρήμα.

quoque: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα.

Si marmor illi obtulisses: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* (διότι είναι καταφατική) και εκφέρεται με **υποτακτική υπερσυντέλικου** (*obtulisses*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *fecisset* της κύριας πρότασης που είναι, επίσης, **υποτακτική υπερσυντέλικου**. Πρόκειται για ευθύ, σύνθετο (μαζί με την επόμενη υποθετική πρόταση ο υποθετικός λόγος διαθέτει δύο υποθέσεις) υποθετικό λόγο που ανήκει στο β' είδος και εκφράζει το **αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν**.

obtulisses: ρήμα.

(*tu*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

marmor: άμεσο αντικείμενο του ρήματος.

illi: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος σε δοτική.

si viliorem materiam: δευτερεύουσα επιρρηματική ελλειπτική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* (διότι είναι καταφατική) και εκφέρεται με **υποτακτική υπερσυντέλικου** (*obtulisses*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *fecisset* της κύριας πρότασης που είναι, επίσης, **υποτακτική υπερσυντέλικου**. Πρόκειται για ευθύ, σύνθετο (μαζί με την προηγούμενη υποθετική πρόταση ο υποθετικός λόγος διαθέτει δύο υποθέσεις) υποθετικό λόγο που ανήκει στο β' είδος και εκφράζει το **αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν** (οι δύο δευτερεύουσες υποθετικές προτάσεις συνδέονται με το ασύνδετο σχήμα).

(*obtulisses*): εννοούμενο ρήμα.

(*tu*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος.

(*illi*): εννοούμενο έμμεσο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος.

materiam: άμεσο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος.

viliorem: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *materiam*.

fecisset tale: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με (δυνητική) υποτακτική υπερσυντέλικου (*obtulisses*) ως απόδοση του υποθετικού λόγου.

fecisset: ρήμα.

(*Phidias*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

tale: αντικείμενο του ρήματος.

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *Si marmor illi obtulisses, si viliorem materiam (tu illi obtulisses) →*

Υποτακτική Υπερσυντελικού

Απόδοση: *fecisset tale → Υποτακτική Υπερσυντελικού*

Β' είδος, το αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν

quale ex illa fieri optimum posset: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο *tale* (σύμφωνα με το *Βιβλίο του Καθηγητή*). Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quale* και εκφέρεται με δυνητική υποτακτική, γιατί δηλώνει κάτι το

δυνατό ή ενδεχόμενο, σε χρόνο παρατατικό (*posset*), γιατί υπάρχει εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου (*fecisset*) και σύμφωνα με την ακολουθία των χρόνων δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

posset: ρήμα.

quale: υποκείμενο του ρήματος *posset* και του απαρεμφάτου *fieri* (ταυτοπροσωπία).

fieri: αντικείμενο του ρήματος και τελικό απαρέμφατο.

optimum: κατηγορούμενο στο *quale*, λόγω του απαρεμφάτου *fieri*, του συνδετικού ρήματος *fit*.

ex illa: εμπρόθετος προσδιορισμός της ύλης στο απαρέμφατο.

Eodem modo sapiens virtutem in divitiis explicabit: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

explicabit: ρήμα.

sapiens: υποκείμενο του ρήματος.

virtutem: αντικείμενο του ρήματος.

modo: απρόθετη αφαιρετική οργανική του τρόπου στο ρήμα.

eodem: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *modo*.

in divitiis: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο ρήμα.

si licebit: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* (διότι είναι καταφατική) και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα (*licebit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *explicabit* της προηγούμενης κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

licebit: απρόσωπο ρήμα.

(*explicare*): εννοούμενο υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος *licebit* και τελικό απαρέμφατο.

(*ei*): εννοούμενη δοτική προσωπική από το απρόσωπο ρήμα *licebit*.

(*eum*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ετεροπροσωπία).

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si licebit* → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: *Eodem modo sapiens virtutem in divitiis explicabit* → Οριστική Μέλλοντα

Α΄ Είδος, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον

si minus (= *si ei explicare virtutem in divitiis non licebit*): δευτερεύουσα επιρρηματική ελλειπτική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si minus* (διότι αντιπαράτίθεται η αρνητική υπόθεση σε προηγούμενη καταφατική) = *si non* και συμπληρώνεται η εκφορά, λόγω ελλειπτικού χαρακτήρα της πρότασης, με οριστική μέλλοντα (*non licebit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *in paupertate* (*explicabit*) της κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α΄ είδος και εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον.

(*non licebit*): εννοούμενο απρόσωπο ρήμα

(*explicare*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου απρόσωπου ρήματος *non licebit* και τελικό απαρέμφατο

(*ei*): εννοούμενη δοτική προσωπική από το εννοούμενο απρόσωπο ρήμα *non licebit*.

(*eum*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ετεροπροσωπία)

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

(*in divitiis*): εννοούμενος εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο εννοούμενο απαρέμφατο *explicare*.

in paupertate: Κύρια ελλειπτική πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*

in paupertate: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο εννοούμενο ρήμα *explicabit*.

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si minus* (= *si ei explicare virtutem in divitiis non licebit*) → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: *in paupertate (explicabit)* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον.

si poterit: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* (διότι είναι καταφατική) και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα (*poterit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *in patria (explicabit)* της επόμενης κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον.

poterit: ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *poterit* και του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ταυτοπροσωπία).

(*explicare*): εννοούμενο αντικείμενο του ρήματος *poterit* και τελικό απαρέμφατο.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

in patria: Κύρια **ελλειπτική πρόταση** κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

in patria: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης (ή στάσης σε τόπο) στο εννοούμενο ρήμα *explicabit*.

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si poterit* → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: *in patria (explicabit)* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον.

si minus: (= *si sapiens explicare virtutem in patria non poterit*): δευτερεύουσα επιρρηματική ελλειπτική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si minus* (διότι αντιπαρατίθεται η αρνητική υπόθεση σε προηγούμενη καταφατική) = *si non* και συμπληρώνεται η εκφορά, **λόγω ελλειπτικού χαρακτήρα της πρότασης**, με οριστική μέλλοντα (*non poterit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *in exilio (explicabit)* της κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

(*non poterit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *non poterit* και του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ταυτοπροσωπία).

(*explicare*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *non poterit* και τελικό απαρέμφατο.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

(*in patria*): εννοούμενος εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο εννοούμενο απαρέμφατο *explicare*.

in exilio: Κύρια **ελλειπτική πρόταση** κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

in exilio: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο εννοούμενο ρήμα *explicabit*.

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si minus* (= *si sapiens explicare virtutem in patria non poterit*) → Οριστική
Μέλλοντα

Απόδοση: *in exilio (explicabit)* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

si poterit: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* (διότι είναι καταφατική) και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα (*poterit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *imperator* (*explicabit*) της επόμενης κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

poterit: ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *poterit* και του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ταυτοπροσωπία).

(*explicare*): εννοούμενο αντικείμενο του ρήματος *poterit* και τελικό απαρέμφατο.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

imperator: Κύρια **ελλειπτική πρόταση κρίσεως**, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

imperator: **κατηγορούμενο** στο εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*, δηλαδή στο *sapiens*.¹

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si poterit* → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: *imperator (explicabit)* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

si minus: (= *si sapiens explicare virtutem imperator non poterit*): δευτερεύουσα επιρρηματική ελλειπτική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si*

¹Την άποψη αυτή ακολουθεί το *Βιβλίο του Καθηγητή*. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί και ως επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου στο ρήμα *explicabit*, πρβλ. Θ. Κ. Κακριδή, «Γραμματική της Λατινικής Γλώσσας», 1η έκδοση: 1895, 5η φωτομηχανική ανατύπωση, Φεβρουάριος 2009, §125.

minus (διότι αντιπαράκειται η αρνητική υπόθεση σε προηγούμενη καταφατική) = *si non* και συμπληρώνεται η εκφορά, λόγω ελλειπτικού χαρακτήρα της πρότασης, με οριστική μέλλοντα (*non poterit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *miles (explicabit)* της κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

(*non poterit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *non poterit* και του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ταυτοπροσωπία).

(*explicare*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *non poterit* και τελικό απαρέμφατο.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

(*imperator*): εννοούμενο κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο, δηλαδή στο *sapiens*.

miles: Κύρια ελλειπτική πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

miles: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*, δηλαδή στο *sapiens*.²

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si minus*: (= *si sapiens explicare virtutem imperator non poterit*) → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: *miles (explicabit)* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

²Την άποψη αυτή ακολουθεί το Βιβλίο του Καθηγητή. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί και ως επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου στο ρήμα *explicabit*, πρβλ. Θ. Κ. Κακριδή, «Γραμματική της Λατινικής Γλώσσας», 1η έκδοση: 1995, 5η φωτομηχανική ανατύπωση, Φεβρουάριος 2009, §125.

si poterit: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si* (διότι είναι καταφατική) και εκφέρεται με οριστική μέλλοντα (*poterit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *integer (explicabit)* της επόμενης κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

poterit: ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *poterit* και του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ταυτοπροσωπία).

(*explicare*): εννοούμενο αντικείμενο του ρήματος *poterit* και τελικό απαρέμφατο.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

integer: Κύρια **ελλειπτική πρόταση** κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

integer: **κατηγορούμενο** στο εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*, δηλαδή στο *sapiens*.³

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si poterit* → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: *integer (explicabit)* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

si minus: (= *si sapiens explicare virtutem integer non poterit*): δευτερεύουσα επιρρηματική ελλειπτική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si minus* (διότι

³Την άποψη αυτή ακολουθεί το Βιβλίο του Καθηγητή. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί και ως **επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου** στο ρήμα *explicabit*, πρβλ. Θ. Κ. Κακριδή, «Γραμματική της Λατινικής Γλώσσας», 1η έκδοση: 1895, 5η φωτομηχανική ανατύπωση, Φεβρουάριος 2009, §125.

αντιπαράκειται η αρνητική υπόθεση σε προηγούμενη καταφατική) = *si non* και συμπληρώνεται η εκφορά, λόγω ελλειπτικού χαρακτήρα της πρότασης, με οριστική μέλλοντα (*non poterit*). Η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι το *debilis (explicabit)* της κύριας πρότασης που είναι, επίσης, οριστική μέλλοντα. Πρόκειται για ευθύ, απλό υποθετικό λόγο που ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

(*non poterit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *non poterit* και του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare* (ταυτοπροσωπία).

(*explicare*): αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *non poterit* και τελικό απαρέμφατο.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου απαρεμφάτου *explicare*.

(*integer*): εννοούμενο κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο, δηλαδή στο *sapiens*.

debilis: Κύρια ελλειπτική πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός. Απόδοση του υποθετικού λόγου.

(*explicabit*): εννοούμενο ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

(*virtutem*): εννοούμενο αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*.

debilis: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *explicabit*, δηλαδή στο *sapiens*.⁴

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *si minus* (= *si sapiens explicare virtutem integer non poterit*) → Οριστική Μέλλοντα

Απόδοση: **debilis**(*explicabit*) → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

⁴Την άποψη αυτή ακολουθεί το *Βιβλίο του Καθηγητή*. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί και ως επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου στο ρήμα *explicabit*, πρβλ. Θ. Κ. Κακριδή, «Γραμματική της Λατινικής Γλώσσας», 1η έκδοση: 1895, 5η φωτομηχανική ανατύπωση, Φεβρουάριος 2009, §125.

quamcumque fortunam acceperit: δευτερεύουσα αναφορική-υποθετική πρόταση, προσδιοριστική στο *ex illa*. Εισάγεται με την αναφορική-αοριστολογική αντωνυμία *quamcumque* και εκφέρεται με οριστική και μαζί με την επόμενη κύρια πρόταση σχηματίζει λανθάνοντα υποθετικό λόγο, ο οποίος ανήκει στο α' είδος και εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον, με υπόθεση να δηλώνει το **προτερόχρονο**.

acceperit: ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

fortunam: αντικείμενο του ρήματος.

quamcumque: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *fortunam*.

aliquid ex illa memorabile efficiet: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και εκφράζει πραγματικό γεγονός.

efficiet: ρήμα.

(*sapiens*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

aliquid: αντικείμενο του ρήματος.

memorable: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *aliquid*.

ex illa: εμπρόθετος προσδιορισμός της ύλης στο ρήμα.

Δομή υποθετικού λόγου

Υπόθεση: *Quamcumque (si) fortunam acceperit* → Οριστική Συντελεσμένου Μέλλοντα

Απόδοση: *aliquid ex illa memorabile efficiet* → Οριστική Μέλλοντα

Α' είδος, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον, με υπόθεση να δηλώνει το προτερόχρονο.

Ημερομηνία τροποποίησης: 09/03/2022